

Прикладна педагогіка

Сутність процесу виховання

Сутність процесу виховання

Закономірне, послідовне, організоване, безперервне, систематичне керівництво розвитком і формуванням особистості. Головним елементом його є педагогічна взаємодія – передача (обмін) теоретичних та практичних знань (освіта) і духовних цінностей

Структурні компоненти процесу виховання

Зміст і мета (педагогічне завдання)
Форми і методи
Суб'єкти взаємодії
Активність суб'єктів взаємодії
Матеріальні, соціальні і духовні цінності
Соціальні норми
Соціально-психологічна ситуація
Особистісно-позитивний результат

Мета виховного процесу

Передача новим поколінням суспільно-історичного досвіду: планомірний і цілеспрямований вплив на свідомість і поведінку людини з метою формування відповідних установок, понять, принципів, ціннісних орієнтацій, що забезпечують необхідні умови для її розвитку, підготовки до суспільного життя і трудової діяльності

Суб'єкти виховного впливу

Сім'я – школа – засоби масової комунікації – первинний колектив (контактний) – неформальні групи

Складові виховного процесу (практична реалізація)

Педагогічна діагностика
Педагогічне прогнозування
Організація навчально-пізнавальної діяльності
Організація предметно-трудової діяльності
Організація соціально-комунікативної діяльності
Організація ціннісно-орієнтаційної діяльності
Регулювання та корекція ділових і товариських стосунків

Критерії ефективності

Самопізнання, самоусвідомлення, самовиховання, ставлення до навчання й оволодіння знаннями, до громадсько-політичного життя, суспільно-корисної праці, товаришів, батьків, інтересів України

**Процес навчання як дидактична схема
(за М. М. Скаткіним)**

Принципи навчання та їх значення

Науковість

«Наука – найважливіше, найпрекрасніше і найпотрібніше в житті людини, вона завжди була і буде найвищим проявом любові, тільки нею однією людина переможе природу і себе» (А. Чехов)

Єдності навчання і виховання

«Нація, позбавлена великої ідеї, приречена на загибель» (Ф. Достоєвський)

Системності і послідовності

«Лише система... дає нам повну владу над нашими знаннями. Голова, наповнена уривчастими, безладними знаннями, схожа на комору, в якій усе безладі і де сам господар нічого не знайде» (К. Ушинський)

Свідомості, активності і самостійності

«Навчання є праця й повинно залишатися працею, але працею, сповненою думки, так, що сама цікавість навчання залекає від серйозної думки, а не від будь-яких прикрас, що не стосуються справи» (К. Ушинський)

Полікультурності

«Настане день, коли єдиним полем битви будуть ринки, відкриті для торгівлі, і уми, відкриті для ідей» (В. Гюґо)

Наочності

«Що різноманітніші чуттєві сприйняття навчального матеріалу, то міцніше він засвоюється» (Я. А. Коменський)

Доступності

«Принцип доступності вимагає будувати навчальний процес відповідно до вікових можливостей учнів, рівня їхньої підготовленості й загального розвитку» (П. Щербань)

Грунтовності знань

«Що міцніший закладено фундамент знань та ідей у душі учня, то більшу і міцнішу будівлю можна потім звести на цьому фундаменті» (К. Ушинський)

Індивідуального підходу

«Розумові сили і можливості дітей неопізнакові» (В. Сухомлинський)

Стимулювання до навчання

«Неможливо досягти належного ефекту, якщо не забезпечено належної мотивації діяльності, по позитивного ставлення до неї» (Ю. Бабанський)

Класифікація методів навчання

За джерелами знань

Словесні

- Розповідь
- Бесіда
- Пояснення
- Лекція
- Робота з книгою

Наочні

- Спостереження
- Ілюстрація
- Демонстрація наочних посібників і ТЗН

Практичні

- Дослід
- Вправи
- Завдання
- Лабораторні роботи
- Написання творів

Класифікація методів навчання (за Ю.К. Бабанським)

Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

- словесні (розповідь, навчальна лекція, семінар, бесіда)
- наочні (ілюстрація, демонстрування навчального кіно, використання навчального телебачення)
- практичні (досліди, вправи, лабораторні роботи, навчально-виробнича праця)

Методи стимулювання і мотивації навчання

- пізнавальні ігри
- навчальні дискусії
- аналіз проблемних ситуацій
- створення ситуацій успіху у навчанні
- створення ситуацій обов'язку і відповідальності
- заохочення і засудження

Методи контролю і самоконтролю у навчанні

- усного контролю
- письмового контролю
- лабораторно-практичного контролю
- машиного контролю
- самоконтролю

Критерії вибору методів навчання

- Відповідність методів
- принципам навчання
 - меті і завданням навчання
 - змісту теми
 - можливостям студентів
 - умовам і часу навчання
 - можливостям викладача

Принципи класифікації методів навчання (за А. М. Алексюком)

+

На основі зовнішніх форм прояву методів навчання	<ul style="list-style-type: none"> • словесні • наочні • практичні
На основі внутрішньої психологічної сторони	<ul style="list-style-type: none"> • пояснювально-ілюстративні • репродуктивні • проблемні • частково-пошукові • дослідницькі
На основі внутрішнього логічного шляху засвоєння знань учнями	<ul style="list-style-type: none"> • аналіз і синтез • порівняння • індукція та дедукція
Методи творчо-перетворювальної роботи вчителя з керування учінням і самоосвітою	<ul style="list-style-type: none"> • під безпосереднім керівництвом учителя • самостійна робота студентів
Бінарні методи навчання	

□

Функції методів навчання

Функції методів навчання

Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності студентів

I підгрупа	II підгрупа	III підгрупа	IV підгрупа
<p><i>За джерелами передачі та сприйняття навчальної інформації</i></p>	<p><i>За логікою передачі та сприйняття інформації</i></p>	<p><i>За ступенем самостійності мислення студентів під час оволодіння знаннями</i></p>	<p><i>За ступенем керівництва навчальною роботою студентів</i></p>
<p>Словесні:</p> <ul style="list-style-type: none"> • розповідь • бесіда • лекція <p>Наочні:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ілюстрації • демонстрування <p>Практичні:</p> <ul style="list-style-type: none"> • досліди • вправи • лабораторні роботи • навчально-виробнича праця 	<ul style="list-style-type: none"> • індуктивні • дедуктивні 	<ul style="list-style-type: none"> • репродуктивні • проблемно-пошукові 	<ul style="list-style-type: none"> • навчальна праця під керівництвом викладача • самостійна робота студентів • робота з книгою • письмові роботи • лабораторні роботи • виконання трудових завдань

Оптимізація процесу навчання

Оптимізація процесу навчання – це система заходів (дій педагога), що сприяють одержанню найкращого навчально-виховного результату за мінімальних затрат часу і зусиль учителя і учня

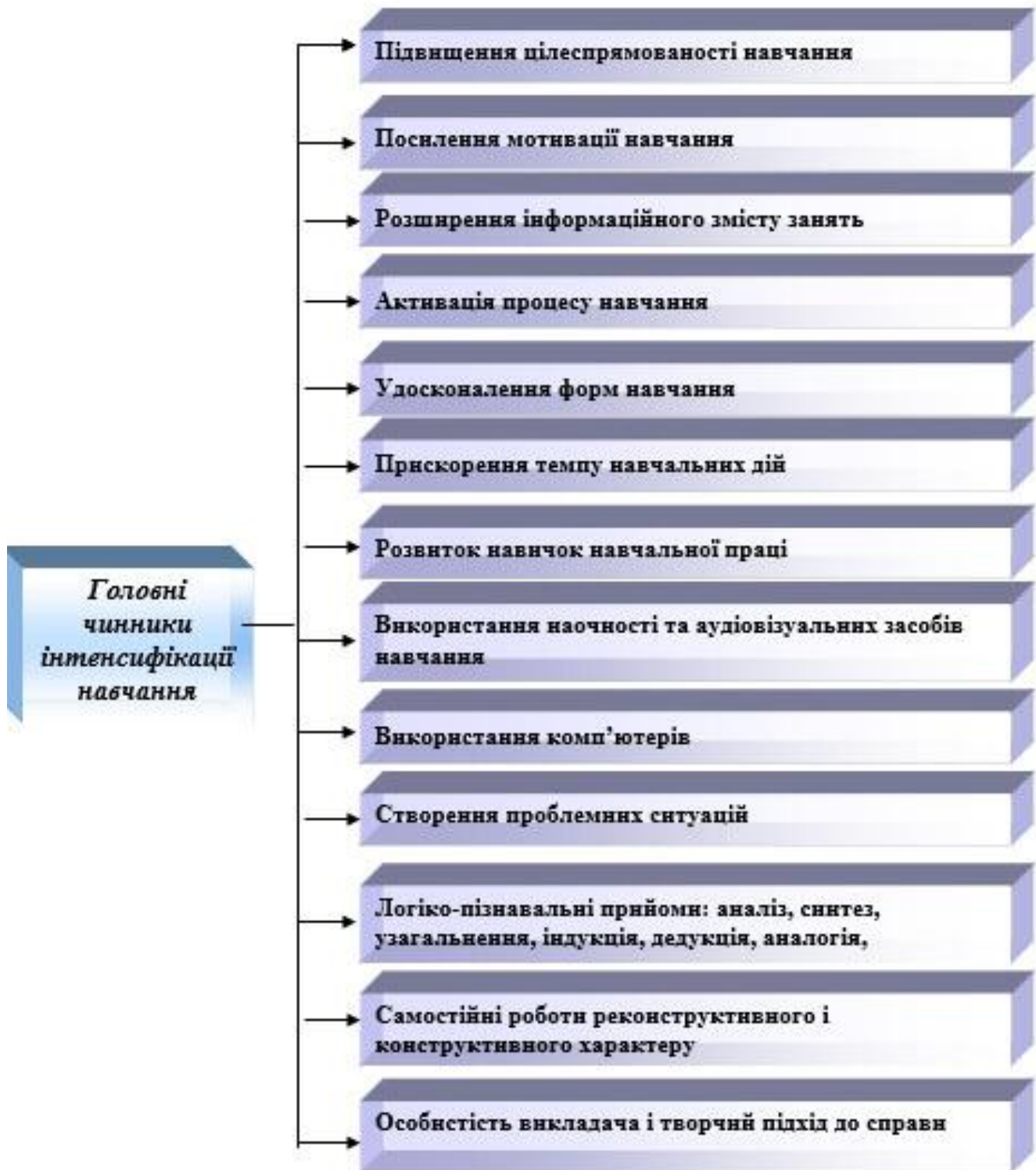
Головні критерії оптимізації

- ✓ Результативність і якість навчально-виховного процесу.
- ✓ Дотримання учнями і вчителями встановлених для них норм часу на уроки і домашню роботу.
- ✓ Мінімальні зусилля, потрібні для досягнення оптимальних результатів навчально-виховного процесу

Способи оптимізації

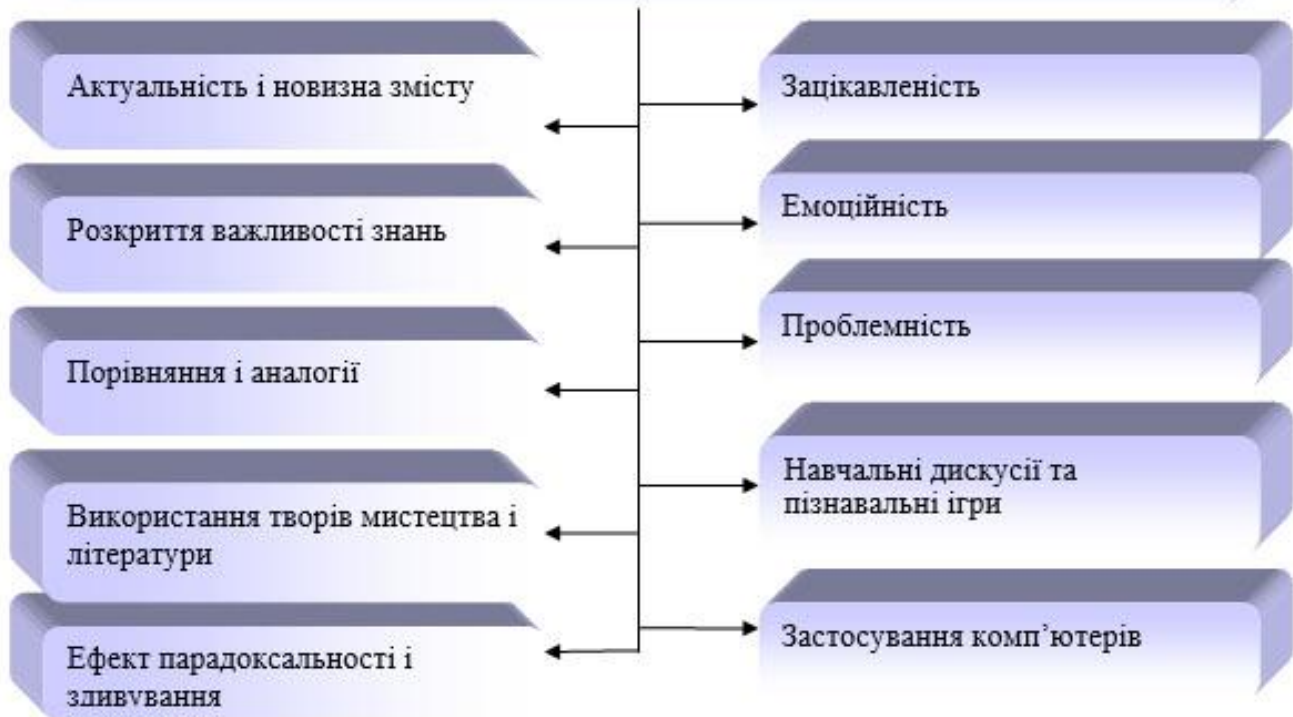
- ✓ Вивчення особистості учня і колективу з метою визначення реальних навчальних можливостей.
- ✓ Комплексне планування і конкретизація завдань освіти, виховання і розвитку студентів.
- ✓ Конкретизація завдань навчання і виховання з визначенням у змісті уроку головного, найістотнішого.
- ✓ Вибір найдалішої структури уроку.
- ✓ Вибір найраціональніших методів і засобів навчання відповідно до змісту навчального предмета, особливостей навчальної групи.
- ✓ Диференційований та індивідуальний підхід до студентів, який передбачає оптимальне поєднання фронтальних, групових та індивідуальних форм навчання.
- ✓ Створення сприятливих навчально-матеріальних, гігієнічних, морально-психологічних та естетичних умов для навчання.
- ✓ Аналіз і самоаналіз результатів навчально-виховного процесу і затрат часу студентами і викладачами для досягнення оптимальних навчально-виховних результатів.

Головні чинники інтенсифікації навчання

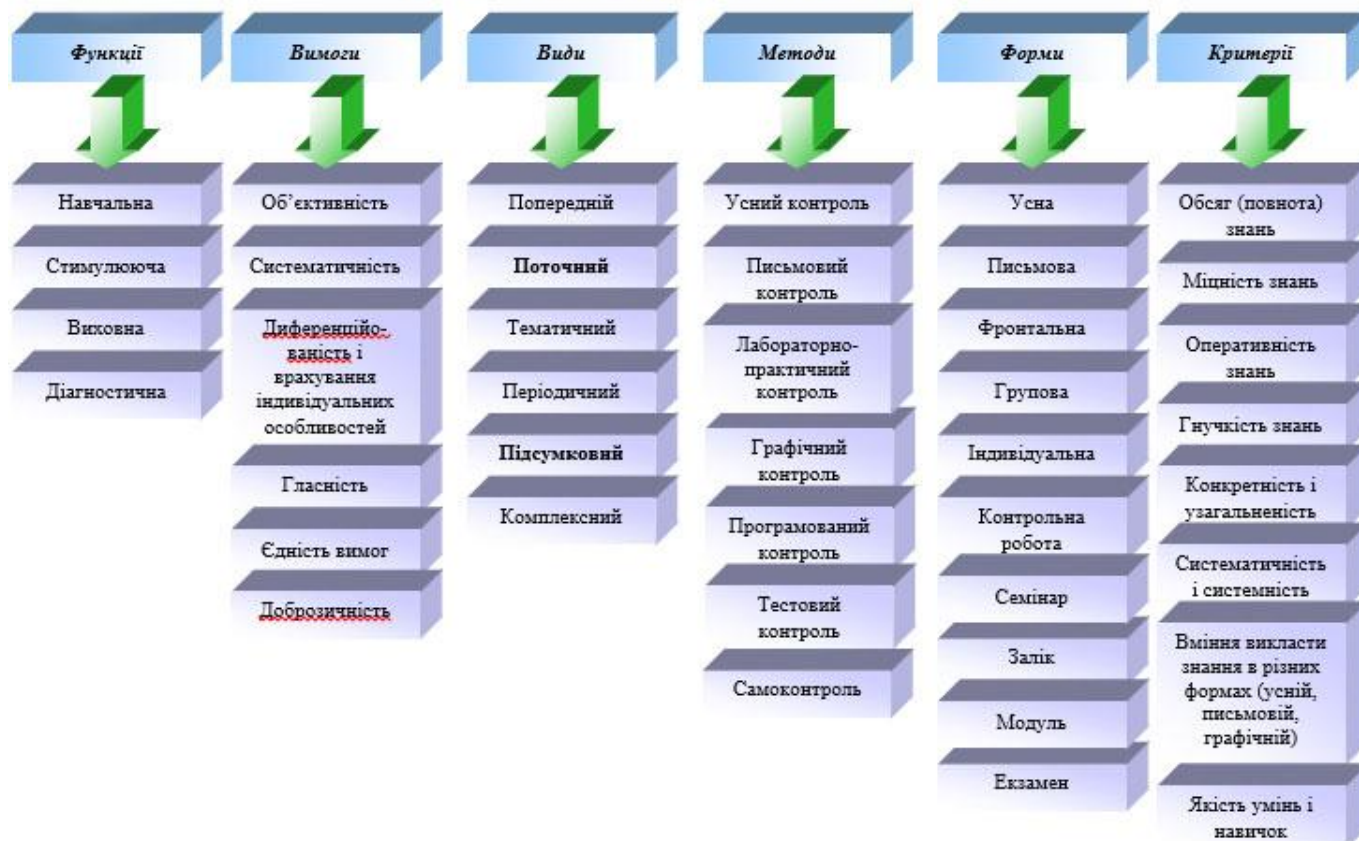

Формування пізнавального інтересу студентів

Способи формування пізнавального інтересу студентів

АНАЛІЗ І ОЦІНКА (КОНТРОЛЬ)

Усний контроль:

- індивідуальне опитування;
- групове опитування;
- читання тексту;
- звіти з практики;
- елементи ділової гри;
- робота з картками;
- розв'язування ситуативних задач;
- «мозкова атака»;
- змагання між групами та ін.

Письмовий контроль:

- контрольна робота;
- виклад повідомлення;
- робота з картками;
- розв'язування задач;
- створення і заповнення таблиць та ін.

Лабораторно-практичний контроль:

- лабораторні дослідження;
- створення виробів;
- монтаж апаратів;
- технічне обслуговування обладнання;
- ремонт обладнання та ін.

Графічний контроль:

- будування діаграм;
- креслення схем;
- робота з контурними картками та ін.

Програмований контроль:

- робота з перфокартами;
- відповіді на питання за допомогою комп'ютера та ін.

Тестовий контроль:

- тести відкритої форми (необхідно дати розгорнуту відповідь на поставлене питання);
- тести закритої форми (необхідно вибрати правильну відповідь із декількох варіантів) та ін.